

sidstnævnte undtagelsesbestemmelse foreslås i § 43, stk. 7 jf. afsnit 5.3 afløst af en bestemmelse, hvorefter miljøministeren kan undtage søer, der helt eller delvist er i offentligt eje fra det ellers gældende størrelseskriterium (jf. pkt. 5.4).

Arealgrænsen for søer og vandhuller, der omfattes af § 43, ændres i øvrigt fra 500 m² til 250 m² (0,025 ha), bl.a. fordi størstedelen af småsøerne og vandhullerne, der har stor økologisk og landskabelig betydning, hidtil har været ubeskyttede, og de gennem de sidste 100 år ved en række kulturtekniske indgreb m.v. er blevet reduceret i et meget betydeligt omfang.

Ved beregningen af arealet af en given sø eller et vandhul bør der lægges vægt på dels udstrækningen af den sammenhængende åbne vandoverflade, dels karakteren af det tilstødende vådområde med en vegetation bestående af vand- og sumpplanter.

Det bemærkes i øvrigt, at småsøer, der er mindre end 250 m², men som er beliggende ved et beskyttet vandløb eller i en af de beskyttede naturtyper (moser, heder, strandenge m.v.) på 4.000 m² og derover og således udgør en del af denne, hidtil er beskyttet uanset størrelsen. Det vil umiddelbart følge af arealberegningsreglerne jf. afsnit 7 nedenfor.

6.2. *Vandløb.* Offentlige vandløb, private vandløb med en bundbredde på mindst 1,5 m samt visse nærmere angivne private vandløb med en bundbredde på under 1,5 m har med baggrund i ændringen af naturfredningsloven i 1979 været omfattet af de generelle beskyttelsesbestemmelser.

Amtsrådene og Hovedstadsrådet har efterfølgende foretaget en konkret og præcis udpegning af, hvilke vandløb der i de enkelte regioner er omfattet, nemlig i alt ca. 28.000 km af 44.000 km registrerede vandløb. Udpegningen er i perioden 1984–87 godkendt af miljøministeren. Det er de vandløb, der er omfattet af de godkendte registreringer, der falder ind under § 43. Registreringen vil kunne revideres med passende mellemrum.

Det nye forslag til § 43 er formuleret i overensstemmelse med det ovennævnte, således at den hidtidige sondring mellem offentlige vandløb og private vandløb med en bundbredde på mindst 1,5 m og derunder er bortfaldet. Der er således ikke foreslået nogen ændring af den retstilstand, der faktisk er gældende efter loven. Den hidtidige bestemmelse om arbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer er opretholdt indholdsmæssigt. Også almindelige vedligeholdelsesarbejder for private vandløb kan udføres uden dispensation, jf. princippet om, at der efter §§ 43–43 a ikke kræves dispensation til sædvanlig vedligeholdelse (pkt. 2.1. ovenfor). Der tilsigtes ikke nogen æn-

dring i den eksisterende praksis i, hvad der kan betragtes som vandløbsvedligeholdelse.

6.3. *Heder.* I Miljøministeriets cirkulære nr. 103 af 27. marts 1984, afsnit 3.2 er heder beskrevet således:

»Begrebet hede i naturfredningslovens forstand er i overensstemmelse med den almindelige forståelse heraf en udyrket landstrækning med mager jordbund, oftest bevokset med lyng og forskellige andre mindre buskvækster. Plantevæksten spiller således en central rolle.

Hedevegetationen er laytvoksende med forekomst af dværgbuske. På mange hedearealer udgør buske og træer som eg, birke, bævreasp, gyvel, ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen.

De dværgbuske, som især forekommer på danske hedearealer, er følgende: Hedelyng, revling, klokkeling, tyttebær, blåbær, mosebølle, hede-melbærris, krybepil og arter af planteslægten visse.

I nogle typer af hede udgør græsser, halvgræsser, laver og mosser det dominerende element i plantevæksten, hvor der så stadig er et islæt af ovennævnte arter af dværgbuske. Især kan følgende græsarter udgøre det dominerende element i plantevæksten: Bølget bunke, fåresvingel, tandbælg, blåtop, sandskæg og katteskæg.

Her i landet er heden sjældent et stabilt plantesamfund, og græsning, tidvis afbrænding og hugst er ofte en nødvendig forudsætning for, at hedens dværgbuske, græs og lav ikke bliver overvokset og udkonkurreret af buske og træer. Der vil derfor ofte forekomme hedearealer med varierende grader af tilgroning.

En hedemose, der opfylder betingelserne for at kunne karakteriseres som en mose, er formelt ikke omfattet af hedebegrebet, men falder ind under begrebet »moser« i lovens § 43. Såfremt hedemosen ikke kan karakteriseres som en mose, er den derimod omfattet af hedebegrebet. Sondringen mellem heder og moser er dog normalt uden praktisk betydning.« Se herom afsnit 6.4.

Det bemærkes, at der i mange tilfælde er jævne overgange mellem på den ene side visse hedetyper (»græshed«), der er præget af græsser som bølget bunke, fåresvingel, blåtop m.v. og på den anden side overdrev. Disse er særligt i Øst-Danmark mange steder en pendant til den jyske hede, der domineres af hedelyng og andre dværgbuske. Hedelyngen har en begrænset levetid (20–30 år), og mange hedearealer er under tilgroning af selvsåede buske og træer som eg, bævreasp, gyvel, ene og selvsåede nåletræer som bjergfyr. Betydelige hedearealer, der ikke er under regelmæssig naturpleje, har nu således stedsvis karakter af mere eller mindre lukket krat. Sondringen mellem hede og overdrev eller hede og krat er dog under